

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Miejsce na naklejkę.

Sprawdź, czy kod na naklejce to
M-100.

Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin maturalny

Formuła 2023

JĘZYK ŁEMKOWSKI

Poziom rozszerzony

Symbol arkusza

MMZZ-R0-**100**-2605

DATA: **5 maja 2026 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**

CZAS TRWANIA: **210 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **35**

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **właściwy arkusz egzaminacyjny**, tj. arkusz we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwy** arkusz – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwy** arkusz – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy ten arkusz egzaminacyjny zawiera 13 stron.
Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie arkusza oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. W wyznaczonym miejscu zapisz numer tematu wybranego do realizacji.
4. Wypracowanie zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
5. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
6. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
9. Możesz korzystać ze słownika języka łemkowskiego.

Lista lektur w roku szkolnym 2025/2026

Алексий Тороньскій, *В Монастырі* (з повісти Ганця);
Петро Полянський, *Чудний гробовий дух*;
Владимір Хыляк, *Мій блаженной памяти дяк, Шыбеничний Верх, Руска доля, Польскій патріота, Великій перекінчык в малым розмірі*;
Клавдия Алексович, *Заморочена*;
Михаїл Нестерак, *Для Тебе, моя мати!, Памяти Отця Сандовича*;
Теофіль Курилло, *Дневник Лемка з Талергофу*;
Ваньо Гунянка, *В Америці*;
Іван Русенко, *Люде ріжной масти, Лемковина, Лемкы, Петро Зяйка, Пані Войцехова, Тепер на Лемковині, Моя Отчызна* і інчы выбраны вершы; *Вертеп в Карпатах*;
Симеон Пыж, *Горлицкій Бурсак*;
Богдан Ігор Антонич, *Елегія о дверях сьпіваючых, Рождество, Поворот* і інчы выбраны вершы;
Миколай Буряк, выбраны байкы;
Семан Мадзелян, *Під облачком* і інчы выбраны вершы; *Ой, верше, мій верше, Колиси в селі, Дідова студня*;
Іван Горощак, *Поклін для неживых* і інчы выбраны вершы;
Нестор Жылич, *Лемковина* і інчы выбраны вершы;
Нестор Репела, *Опиш вшитко* і інчы выбраны вершы; *А дале – степ і степ, Голодны рокы*;
Мария Мальцовска, *Цап – чародійник, Материна свічка*;
Іван Желем, *Блудний сын, ***Уж ся мі не снит, Лемкы, Най го фрас* і інчы выбраны вершы; *Груба Берта, Повіл бы-м вам дашто*;
Іван Головчак, ****Я не скривлю ся за тото, Спрага* і інчы выбраны вершы; *Не лю, лем сербам..., Купила кота в мішку, Не рубай яличку*;
Мелянія Собин, *Лемковина, Поворот* і інчы выбраны вершы;
Андрій Копча, *Одтяте коріня*;
Теодор Кузяк, *Такє было моє дітинство, Сафат в Раю*;
Павел Ксенич, *Петро і Ватра, Куріня шкодит*;
Павел Коробчак, *Свитаня; ***Нигда-м не виділ гір...*;
Михайло Дзіндзьо, *Як Гарась коня помінял, Пришла коза до воза*;
Павел Стефановскій, *Лемкы, Лемко в суді, То болит* і інчы выбраны вершы;
Стефанія Трохановска, *Пропали, Карпаты, Лем небо над нами наше* і інчы выбраны вершы;
Олена Дуць, ****бідны люде, Нароком, Автобіографія, Грядущым* і інчы выбраны вершы;
Володислав Грабан, *Вертаня, Діти Лемковины* і інчы выбраны вершы; *Великы ремініцензи*;
Михал Сандович, *Однайти себе*;
Ярослав Гудак, *Куба*;
Петро Мурянка, *Мурянчыско, Лемківскій Крест, Humanitas, Сповід в степі, Блаженна повинніст* і інчы выбраны вершы; *Сонце сходит і заходит, Великне інтермецо*;
Моніка Тылявска, *Свій Голос*;
Мирослав Нагач, *Бомбель*.

Выбер одну з поданых ниже тем і напиш выпрацуваня.

- Твоя праца повинна чыслити не менше як **350 слів**.
- Чысло выбраной темы впиш в кратку.
- Запиш выпрацуваня в вызначеным місци. Не пиш на рантах.
- Выпрацуваня напиш в лемківскым языку.

Тема 1. (0–35)

Як в літаратурі перадаваны сур Русины / Лемкы? Порівнай способы іх описуваня в вершах Александра Духновича *Я Русин* і Івана Русенкы *Лемкы*.

Александр Духнович
Я Русин

Я Русин был, есм і буду,
Я родил ся Русином,
Чесный мій рід не забуду –
Остану його сыном.

Русин был мій отец, мати,
Руская вся родина,
Русины сестры і братя
І шырока дружына.

Я світ узріл під Бескідом,
Першыи рускій воздух ссал,
І кормил ся рускым хлібом,
Русин мене колысал.

Коль першыи раз отворил рот,
Руске слово я прорюк,
На азбуці першыи мій пот
З молодого чела тюк.

Рускым потом я питан* был
Рускым ішол розходом
В шырокій світ, та не забыл
З своїм знати ся родом.

І тепер хто питаєт мя,
Хто кормит, хто мя держыт?
Саме то руске племя
Мою гідніст содержыт.

Прото тобі, роде мій,
Клену ся живым Богом:
За пот печальный і труд твій
Повиную ся долгом.

* питан – кормленный

А. Духнович, *Я Русин*, в: *Пантеон зеленой Лемковины*, ред. П. Трохановскій, Горлиці 2008, с. 39.

Іван Русенко

Лемкы

Мы бідны уж з діда, прадіда,
То духом хоц будме богаты!
І чести не дайме здоптати,
А віры не зломит нам біда!

Мы темны – так гварят нелемкы,
То треба ґу сонцю нам іти,
Бо сонце і для нас засвітит,
Не блудме все вколо потемкы.

Мы слабы, як гача до плуга,
То дружно ся берме до діла!
І буде в нас дораз міц-сила,
Лем треба спомочы друг – друга!

Нас мало – то в єдну громаду
Всі ходме і смотрме докола,
Быстрыма очами сокола!
Хто з нами враз іде – хто ззаду?!

Мы мягкы – так гварят – як глина,
Гартуйме ся вшиткы на груду –
В пламени науки і труду,
І стужат внет наша родина.

І. Русенко, *Лемкы*, в: *Русенко. Выбране*, П. Муриянка, с. 47.

Тема 2. (0–35)

Ци історичны події можут інспірувати творців? Розваж проблем, одкликуючы ся до фрагменту допису Наталії Малецкой-Новак «Голос». Медже фольклором а формом і выбраного тексту з лемківской літературы.

Наталія Малецка-Новак

«Голос». Медже фольклором а формом

Близко 800 осіб выполнило місця для публики Краківской Оперы. Само тото вказало, што проходить подія, яка перекрачат рамкы пересічного спектаклю. «Голос» бо появил ся не як чергова репертуарова пропозиция, але форма артистичного експерименту, в котрым спільнота, памят і сценічна форма сплели ся вєдно. Лемкы пришли на показ з найдальшых закутин Лемковины, а тіж Чужыны і інчых місц, жебы видіти, або аж і почути «Голос». Показ в Краківській Опері одбыл ся в минулу неділю 7. вересня/септембра 2025 рока.

Уж само тото, што композитрока Дария Кузяк покликкала до жытя так розбудувану дію, родит респект. Повело ся ій зобрати парудесятьох артистів – професийных музыків, танцюристів, хористів, солистів – і сплести ріжны артистычны языкы. «Голос» явил ся як триумф спілдіяня і доказ, што артистычны середкы можут быти носительом достоменности, коли дае ся ім спільный тон.

История, довкола котрой заплетено видовиско, ест проста, а єдночасно архетыпічна: дві сестры розлучат доля. Єдну з них можеме одчытувати як символ втраченой Лемковины – землі і штоденности одобраных через історию. Друга то Памят, котра не дозволяят, жебы тото, што одобране, пішло в непамят. Друга сестра явит ся опікунком ритуалу, мелодії, жесту. Через векшіст спектаклю видиме іх окремо – два ритмы, два тіла, два голоса. Кульмінаційна сцена приносит укоїня – не через поворот до того, што минуло, але завдякы споїю голосів. Тот момент має штоси з ритуалу одверніня втраты: спів, так долго розділений, стае ся спільным резонансом, в котрым памят не ест лем як тін, але ест силом, котра привертат втрачений простір в новым, духовым вымірі.

Лемковина втрачена в ґеоґрафічным сенсі перетырвала завдякы языкови, практыці памяти, тырваню спільноты. В тій перспективі спектакль не ест лем театральным образом, але формом основательного міту, котрый дае досвідчыню выселіня нову форму – форму повороту не до місця, але до голосу. [...]

Каждый элемент, од костюмів по сценоґрафію, од музыкы по хореоґрафію і світла, был ностиельом значынь. Спів был важный, але не домінувал. Вокалізуваны арии не были центром спектаклю, радше образ, жесты, хореоґрафія. Під оглядом формы ближе «Голосови» до сучасного візуального театру як до клясичной оперы. Быти може як раз в тій неєднозначности сила того видовиска, же не дае ся заперти в дефініциях, же не піддае ся жданям, а ест отвертом книгом знаків, символів і ритуалів.

«Голос» то не лем спектакль. То досвідчыня, котре веде публику через лябіронт памяти і втраты, заєдно отверат на можніст обєднаня. История о двох сестрах ест, по правді, історийом о кождей спільноті, котра стратила своє місце, але нашла схороніня в голосі. А голос, як доказує Дария Кузяк, ест барже могучый як простір: знат злучыти тото, што розділене, і спричинити, же памят стае ся жывым джерелом і выкликує універсальный резонанс.

www.lem.fm

Tabele wypełnia egzaminator!

		<i>Jeżeli 0 pkt – wskaż powód.</i>				
1.	Spełnienie formalnych warunków polecenia	0	1	<i>Brak lektury obowiązkowej.</i>	<i>Nie dotyczy problemu.</i>	<i>Nie jest wypowiedzią argumentacyjną.</i>

2.	Kompetencje literackie i kulturowe	0	1	2	3	4	5	6	7	8	<i>Liczba błędów rzeczowych</i>	OGÓŁEM KLiK
		9	10	11	12	13	14	15	16			

3a	Struktura wypowiedzi	0	1	2	3
		G	F	E	C

3b	Spójność wypowiedzi	<i>Liczba błędów w spójności</i>	0	1	2	3

3c	Styl wypowiedzi	0	1
-----------	------------------------	----------	----------

4a	Zakres i poprawność środków językowych	<i>Liczba błędów językowych</i>	0	1	2	3	4	5	6	7												
			3 H	3 G	3 F	2 H	2 G	1 H	3 E	2 F	1 G	3 D	2 E	1 F	3 C	2 D	1 E	3 B	2 C	1 D	3 A	2 B

4b	Poprawność ortograficzna	<i>Liczba błędów ortograficznych</i>	0	1	2

4c	Poprawność interpunkcyjna	<i>Liczba błędów interpunkcyjnych</i>	0	1	2

Łączna liczba punktów:

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)

JĘZYK

ŁEMKOWSKI

Poziom rozszerzony

Formuła 2023

JĘZYK

ŁEMKOWSKI

Poziom rozszerzony

Formuła 2023

JĘZYK

ŁEMKOWSKI

Poziom rozszerzony

Formuła 2023

